

## ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΚΑΤΑΝΟΗΣΗ (ΜΕΡΟΣ Α')

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Οι σκέψεις μας αυτές διατυπώνονται σε μέρες δύσκολες για τη Χώρα μας, αλλά και για όλη την Ανθρωπότητα. Ένας «αόρατος» εχθρός του ανθρώπου έχει εισβάλει στη ζωή μας και έχει κυριολεκτικά αλλάξει συνήθειες, συναισθήματα και τρόπο ζωής. Όντως είμαστε τελείως απροετοίμαστοι και γι' αυτό ένας τρόμος και οπωσδήποτε ανησυχία μάς έχει κυριεύσει. Μέτρα έκτακτα λαμβάνονται από την Κυβέρνησή μας, διαγγέλματα του Πρωθυπουργού, ως εάν πολεμική περίοδο, και η όλη κατάσταση τουλάχιστον βιωματικά είναι σε τέτοιο σημείο, όπως σε πραγματικό πόλεμο. **Μάλιστα ένας πόλεμος ασύμμετρος!**

Μήπως, όμως, είναι δυνατόν να κάνουμε κάποιες σκέψεις θετικές, να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα πριν ξεχάσουμε, όταν με το καλό, τελειώσει αυτή η δοκιμασία μας, άγνωστο βέβαια αυτή τη στιγμή;

Δεν έχουμε καλύτερο όπλο από τον εγκέφαλό μας. Από το πνεύμα το ανθρώπινο που τροφοδοτεί και ενεργοποιεί τη σκέψη, βρίσκει λύσεις, ξεπερνά τα προβλήματα και τελικά η εμπειρία δεν χάνεται αλλά ανασχηματίζεται σε φρόνηση, σε σωφροσύνη για εμάς και τα παιδιά μας.

Φυσικά, επί του παρόντος, θα πρέπει να ακολουθήσουμε τις κατευθύνσεις των ειδικών επιστημόνων, τις οποίες η Κυβέρνηση, ευτυχώς, καταβάλλει κάθε προσπάθεια για εφαρμογή. Παράλληλα εμείς, όλοι μας, βρίσκουμε χρόνο για διαλογισμό, σκέψη και συμπεράσματα. Απλά, αλλά ίσως πολύ χρήσιμα, ειδικά για το μέλλον μας.

Μια πρώτη σκέψη βασική είναι :εάν μοιραζόμαστε με τον διπλανό μας κάποιο πρόβλημα τότε, σε ένα σημαντικό βαθμό, αμβλύνεται το βάρος του, τουλάχιστο ψυχικά. Όπως συμβαίνει, όταν προσπαθούμε να σηκώσουμε ένα φορτίο και μοιραζόμαστε με τον άλλον το βάρος του!

**Για να συμπράξουμε, όμως με έναν συνάνθρωπό μας απαιτείται να έλθουμε κοντά του συναισθηματικά και ψυχικά.**

Αυτό βέβαια σήμερα δεν είναι καθόλου εύκολο. Η νοοτροπία μας, ακόμη και σήμερα, κυριαρχείται από έναν υπερβολικό εγωκεντρισμό. Όλα για τον εαυτό μας. Όλα να μού τα εξασφαλίζουν! Το Κράτος και κάποιοι υπεύθυνοι θα μάς προσφέρουν τις υπηρεσίες τους. Άθελά μου έρχεται στη σκέψη: Πόσοι δεν απέφυγαν την ολιγόμηνη στράτευσή τους, προφασιζόμενοι «ψυχολογικά προβλήματα»; Πόσοι από εμάς πιστεύουν, ότι η εθνική άμυνα είναι υπόθεση μόνον των Στρατιωτικών (επαγγελματιών), η υγιεινή είναι ευθύνη των Γιατρών, η ασφάλεια των Αστυνομικών κ. ο. κ.;

Εμείς οι υπόλοιποι, απλά, να απολαμβάνουμε τα αγαθά που εξασφαλίζονται από άλλους!

**Ξεχάσαμε ότι τα προβλήματα είναι σύνθετα και αλληλοεπηρεάζονται.** Αντιμετωπίζονται πολύ καλύτερα, όταν όλοι μαζί, συντονισμένοι κατάλληλα, μονοιάζοντας και βλέποντας το ευρύτερο συμφέρον παράγουμε ολιστικό έργο, που είναι πολλαπλάσιο του αθροίσματος των μελών της κοινωνίας.

Θαρρούμε ότι πρώτιστα πρέπει να δούμε **το τι μάς φέρνει πιο κοντά**, ως ανθρώπινα όντα. Εάν είναι ο φόβος και ο τρόμος τότε έχουμε ένα κάποιο όφελος, αλλά **δυστυχώς είναι ολίγιστο**. Όταν δεν έχουμε αρμονική δράση, αλλά περιστασιακή και ασυντόνιστη το τελικό αποτέλεσμα **υπολείπεται σημαντικά**. Εδώ αποδεικνύεται η τεράστια σημασία **ηθικών αξιών και αρετών**. **Οι δοκιμασμένες δυνάμεις που φέρνουν τους ανθρώπους πλησίτους και δίνουν δύναμη στο σύνολο**

Θαρρούμε ότι η πρώτη αρετή που απαιτείται σε αυτή τη φάση είναι η **κατανόηση**. Και αυτή θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε.

Οι αλληλεξαρτήσεις επάνω στον Πλανήτη μας πολλαπλασιάστηκαν και είναι ουσιαστικά ανεξέλεγκτες. Η επικοινωνία ασφαλώς θριαμβεύει με τα δίκτυα που προσφέρει η τεχνολογία, αλλά η **κατανόηση των προβλημάτων και των άλλων ανθρώπων χειροτερεύει επικίνδυνα**.

Όταν θεωρήσουμε όλο το Πλανήτη ως μια κοινότητα, φαίνεται ότι βρισκόμαστε συνήθως πιο κοντά στην **αδιαφορία** με δεδομένο ότι κανένα από τα αισθητικά μας όργανα δεν επισημαίνει τον κίνδυνο που μας προσεγγίζει. Φυσικά το παράδειγμα του κορωνοϊού μάς ξάφνιασε, γιατί έμπρακτα πια διαπιστώθηκε ότι όλο το **ανθρώπινο Γένος έχει κοινή μοίρα και απειλές**, τουλάχιστο σε κάποιους τομείς.

Κανένα είδος **τεχνικής επικοινωνίας** (τηλέφωνο, διαδίκτυο), από μόνη της δεν φέρνει και την **κατανόηση**. Ασφαλώς η μετάδοση της πληροφορίας είναι μια ενημέρωση **χρήσιμη** αλλά **δεν συνιστά ικανή συνθήκη για την κατανόηση**. Μια **απλή επικοινωνία δεν φέρνει και την κατανόηση**. **Η κατανόηση είναι καθαρά θέμα παιδείας και βασικής αγωγής**.

**Η ανθρώπινη κατανόηση εξαρτάται από το πόσο κοντά νιώθει κάποιος τον διπλανό του**. Στις **κοινοτικές σχέσεις καταλαβαίνουμε καλύτερα ο ένας τον άλλον**. Εντούτοις, όχι σπάνια, αναδύονται και πολλές **έχθρες, αντιπαλότητες και μίσση, ζήλιες παρεξηγήσεις και ενίοτε η επιθετικότητα**. Πάντα ταιριάζει η **άριστη απόσταση «εγγύτητας»**, στην οποία το κάθε μέλος αισθάνεται αφενός την **ασφάλεια της εγγύτητας**, αλλά **δεν αλλοτριώνεται σε μεγάλο βαθμό η ατομική ελευθερία**.

Διακρίνονται **δύο μορφές κατανόησης**: Η **διανοητική ή αντικειμενική κατανόηση**, που σημαίνει **καταλαβαίνω διανοητικά και αντιλαμβάνομαι μαζί**, ήτοι **κατανοώ τα μέρη και το όλον, το πολλαπλό και το ένα**. Ξεπερνάει την απλή αντίληψη και φθάνει στη **φάση της εξήγησης**, η οποία είναι **απαραίτητη**. **Εξηγώ σημαίνει βλέπω αυτό που πρέπει να γνωρίσω** ως αντικείμενο και ισχύει για όλα τα αντικείμενα.

Η **διαπροσωπική ηθική κατανόηση**, υπερβαίνει την **εξήγηση** ανώνυμων υλικών πραγμάτων ακόμη και μηχανών. Απαιτεί την **ολιστική αντίληψη του ατόμου, ως πρόσωπο, υποκείμενο ευθύνης και πράξης**. Δεν αρκεί πχ. να εξετάσουμε το δάκρυ ενός παιδιού και να βρούμε από την αλμυρότητά του γιατί κλαίει, τα παράπονά του!! κλπ. Ο **άλλος γίνεται αντιληπτός**, όταν μπορέσουμε και μπορούμε στη θέση του και να τον γνωρίσουμε και ως **Άνθρωπο**. Ήτοι μια διαδικασία **διαπροσωπικού ανοίγματος, ενσυναίσθησης, καλής προαίρεσης, γενναιοδωρίας, ανεκτικότητας...**

Σημαίνει **προσέγγιση ολιστική, νοητική, συναισθηματική, αλλά ηθικής βούλησης**.

**Φυσικά δεν είναι απόλυτη ταύτιση και μηδενισμός!** Είναι **σχέση αρμονίας και όχι κλειστής ομάδας φανατισμού**. Είναι **αρετή**. **Ψυχική δύναμη για πράξη του αγαθού**.

Για την ανθρώπινη επικοινωνία η **κατανόηση είναι συγχρόνως μέσο και σκοπός**. **Η κατανόηση ως αντικείμενο μάθησης, μάλλον, δεν υπάρχει στο σύστημα εκπαίδευσής μας**. **Ανήκει στη σφαίρα της αγωγής και διάπλασης ανθρώπων**.

Σήμερα που κυριαρχεί ο εγωτισμός, η **κατανόηση μεταξύ των ανθρώπων και μάλιστα κατά τρόπο αμοιβαίο είναι εκ των ων ουκ άνευ**. Είναι **ζωτικής σημασίας**, καθόσον οι **ανθρώπινες σχέσεις έχουν τελματώσει μέσα σε ένα κλίμα αδιαφορίας και ακατανοησίας**, από το οποίο αναδύεται η **φοβερή βαρβαρότητα** συμπεριφοράς.

Είναι **απόλυτη ανάγκη να εμβαθύνουμε στα αίτια**, που προκαλούν την **ακατανοησία** και την **ακηδία** στις σχέσεις μας, όπως τα συμπτώματα του εγωτισμού, της περιφρόνησης της ύπαρξης του διπλανού μας.

Είναι **αδήριτη ανάγκη ενσωμάτωσης του θέματος της κατανόησης στην όλη παιδεία μας και την αγωγή μας**. **Χωρίς κατανόηση δεν είναι δυνατή συνεργασία μεταξύ των μελών της κοινωνίας**.

(συνέχεια στο επόμενο)

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Φεβρουάριος 2021